

Noget, naar man ikke faaer det; men den, der gav Fordringen. Vægt, var Staten, som baade hertillands og i andre Lande skaffede Kirken Tienden. Naar vi dernæst komme til Reformationen, da har jeg baade her i Thinget og andetsteds saa ofte disputeret med den ærede Rigsdagsmand om Recessen af 1536 og Ordnanstjen af 1537, at jeg nu kun ganske kort skal gaae ind derpaa. Naar den ærede Rigsdagsmand i sit Foredrag sagde, at Kirken var bleven skaaet ved de to store Storme, der vare gaaede over vort Fædreland, nemlig ved Reformationen og ved Souverainetæts Indførelse, og at man ikke nu, da vi have faaet en fri Forsatning, skulde være haardere mod Kirken, end man havde været de to Gange, da forekommer det mig, rigtignok, at det ikke kan siges, at Kirken heldig overstod Stormen 1536, da idetmindste een Trediedeel og man kan gjerne sige to Tredieele af Kirkegodset blev taget fra den. Nu siger vel den ærede Rigsdagsmand, at man havde sine Grunde, hvorfor man tog Bispetienden bort, idet nemlig Bisperne vare traadte fjendtlig op imod Land og Rige; men hertil maa jeg svare, at det er ingen Sag at finde paa Grunde, naar man har Lyft til at bemægtige sig Noget; og det er dog virkelig en besynderlig Grund, som ikke kan holde Stik for nogen Retsbevislighed, at fordi de 7 da værende Bistopper vare traadte fjendtlig op imod Land og Rige, derfor skulde Bispegodset tages bort fra Kirken til evig Tid. Kirken overstod saaledes kun denne Storm ved at miste to Tredieele af sit Gods, og det viste sig snart, at Staten maatte tillægge den saaeen og saa en anden Kirke- og Kongetiende for at den kunde have sit Underhold. Hvad dernæst angaaer, at Kirken kom godt igjennem Souverainetæts Indførelse, da kan man dertil for det Første sige, at der ikke var Tale om kirkelige Sager dengang, da det kun var en borgerlig og verdslig Forandring, der fandt Sted, og dernæst vidner jo ogsaa Historien fra den Tid om, at Præstestændens Aar dengang vare saa elendige, at det vilde være den største Urimelighed, for ikke at sige Umulighed, at bes

røve den det Allermindste. Hele det historiske Udbytte bliver altsaa det, at Staten, baade ved Reformationen og senere, har disponeret over det saakaldte Kirkegods. Det er Staten, der igjennem Tienden har henlagt det til Kirken, og Staten, der ved Rigsdagsrecessen af 1536 tog en stor Deel deraf ind til sine Formaal. — Derimod maa jeg være aldeles uenig med de 3 ærede Rigsdagsmænd, som have stillet Forslaget under den første Afstemningspost om at Statskassen skal træde istedetfor en geistlig Rønningssond, ikke fordi jeg tillægger Kirken nogen særlig Eiendomsret, men fordi jeg troer, at naar vi have visse Instituter med særlige Fonds under vor Finantslov, saa er der intet Institut, der har saa billigt et Krav paa at blive henregnet til de særlige som Folketirken. Den har igjennem Aarhundreders Hævd et saa billigt Krav, som noget Institut kan have, og jeg troer altsaa, at man bør være for den, hvad den nu har. Naar Midlerne gaae ind i en geistlig Rønningssond, saa forstaaer jeg denne Fonds Stilling i Fremtiden saaledes — det kan være jeg feiler, men det er min Opfattelse — at der ligger deri fra den nuværende Regjerings og Rigsdags Side en Erkjendelse og Udtalelse af, at hvad der fortiden er henlagt til de Geistliges Rønning, bør under ordinaire Omstændigheder — thi der kan komme extraordinære Omstændigheder, som berørt af den sidste ærede Taler, hvor man maa stille sig anderledes — ikke anvendes til noget andet Formaal. Det er naturligtvis, som ofte berørt idag, ingen Grundlov, vi her give; der kan komme en senere Regjering og en senere Rigsdag, som ved nye Love kunne omstøde det Hele, men vi have det ganske anderledes Hold, et moralsk Hold paa det, end hvis vi lade al Tienden uden videre gaae ind i Statskassen.

Den ærede 3die Landsþingsmand for 5te Kredts (J. Nielsen) forundrede sig meget over, at jeg tilligemed 2 ærede Medlemmer af Udvalget ikke havde kunnet tiltræde det 5te Afstemningspunkt, at der nemlig skulde sættes „der ikke maa anvendes uden til Folketirkens egne Formaal.“